

7. LOLI, E. *Digital markets act as new a competition tool*. [online]. Atény:2022. [cit.09.09.2023]. Dostupné na internete: <https://pergamon.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3277852/file.pdf>
8. MAKA, Z. *The Interrelation between Privacy and Competition Law with Special Regard to the Obligations under the Digital Markets Act*. Maďarsko: Budapešť: ELTE Law Journal, 2022. No. 2 (2022). s. 17-34. s. [cit.21.07.2023]. Dostupné na internete: <https://ojs.elte.hu/eltelj/article/view/5028/4064>
9. RUDOHRADSKÁ, S. – BACHŇÁKOVÁ RÓZENFELDOVÁ, L. – HUČKOVÁ, R. *When competition meets personal data protection*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, In *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC)*, 2023, vol. 7, s. 361–379.
10. RUDOHRADSKÁ, S. – HUČKOVÁ, R. – DOBROVIČOVÁ, G. *Present and future - a preview study of Facebook in the context of the submitted proposal for digital markets act* [online]. In *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC)*, vyd. 6, 2022 [cit.10.10.2023]. Dostupné na internete: <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/eclic/article/view/22440/11955>
11. WITT, A.C., *Platform Regulation in Europe-Per Se Rules to the Rescue?*. In: *Journal of Competition Law & Economics*, roč. 18, č. 3, 2022, s. 689. [cit.01.09.2023]. Dostupné na internete: <https://ssrn.com/abstract=4017504> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4017504>
12. Európska komisia: Vec AT.40462 – Amazon Marketplace
13. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1925 zo 14. septembra 2022 o súťažeschopných a spravodlivých trhoch digitálneho sektora a o zmene smerníc (EÚ) 2019/1937 a (EÚ) 2020/1828 (akt o digitálnych trhoch)
14. Rozhodnutie nemeckého súťažného úradu (Bundeskartellamt) podľa § 32 ods. 1 nemeckého zákona o hospodárskej súťaži (GWB) zo dňa 6. 2. 2019, prípad č. B6-22/16, vo veci Facebook.
15. Rozhodnutie Komisie zo dňa 20.12.2022 o konaní podľa článku 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a článku 54 Dohody o EHP (prípady AT.40462 – Amazon Marketplace a prípad AT.40703 – Amazon Buy Box).
16. Rozhodnutie Komisie zo dňa 4.5.2017 týkajúce sa konania podľa článku 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článku 54 Dohody o EHP (prípady AT.40153 – E-book MFNs and related matters).

KONTAKT NA AUTORA

martina.semanova@student.upjs.sk
 Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta
 Kováčska 26
 040 75 Košice
 Slovenská republika

doc. JUDr. Ing. Otakar Schlossberger, Ph.D. - JUDr. Ján Matejka, Ph.D.¹

Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, Praha

Právní aspekty účtů ve zvláštním režimu²

Legal aspects of special regime accounts

Abstrakt

Právní rámec pro platební služby dává finančním institucím směrnice (EU) 2015/2366 o platebních službách (PSD 2). Vzhledem k tomu, že nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají přímý přístup do mezibankovního platebního styku, tedy do platebních systémů s neodvolatelným zúčtováním, kterým je v ČR systém CERTIS, musí přímé členy žádat o zřízení platebních účtů v tzv. zvláštním režimu, aby bylo možné prostřednictvím těchto účtů provádět vybrané platební služby. Příspěvek se bude zabývat vybranými právními aspekty jejich zakládání. Cílem příspěvku bude prokázat hypotézu, že „Poskytovatelé nebankovních platebních služeb nemají na finančním trhu rovné podmínky s poskytovateli bankovních platebních služeb“.

Klíčová slova: platební služby, nebankovní poskytovatelé platebních služeb, účet ve zvláštním režimu.

Abstract

The legal framework for payment services is given to financial institutions by Directive (EU) 2015/2366 on payment services (PSD 2). Since non-bank payment service providers do not have direct access to the interbank payment system, i.e. to payment systems with irrevocable settlement, which in the Czech Republic is the CERTIS system, they have to apply to direct members for the establishment of payment accounts in the so-called special regime in order to be able to execute selected payment services through these accounts. The paper will deal with selected legal aspects of their establishment. The aim of the paper will be to prove the

¹ Otakar Schlossberger je výzkumným pracovníkem Ústavu státu a práva ČAV a docentem finančního práva a bankovníctví na Vysoké škole finanční a správní, a. s. Praha a Masarykově ústavu Českého vysokého učení technického v Praze.

Ján Matejka je výzkumným pracovníkem a ředitelem Ústavu státu a práva ČAV a pedagogem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

² Výzkum pro tento článek byl podpořen v rámci grantového projektu Ministerstva ČR s názvem „Elektronické důkazy v trestním řízení“. Registrační číslo projektu VJ01010084 (The research for this article has been supported within the grant project of the Ministry of the Interior of the Czech Republic with the name „Electronic evidence in criminal proceedings“. Project registration number VJ01010084).

hypothesis that "Non-bank payment service providers do not have a level playing field with bank payment service providers in the financial market".

Key words: payment services, non-bank payment services providers, special regime accounts.

JEL Classification: G 230, K 220

ÚVOD

Platební služby dnes mohou poskytovat také jiné subjekty finančního trhu, než jsou banky, příp. spořitelny a úvěrní družstva. Právní rámec této činnosti dává finančním institucím Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (tzv. PSD 2), kterou Česká republika transponovala mj. směrnice do zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

Vzhledem k tomu, že nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají přímý přístup k systému mezibankovního platebního styku, tedy do platebních systémů s nedovolatelností zúčtování, kterým je v České republice systém CERTIS, musejí žádat přímé členy o zřízení platebních účtů v tzv. zvláštním režimu, aby mohli prostřednictvím těchto účtů realizovat vybrané platební služby. Příspěvek se bude zabývat vybranými právními aspekty při jejich zřizování. Cílem příspěvku bude prokázat hypotézu, že „Nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají na finančním trhu rovné podmínky s bankovními poskytovateli platebních služeb“.

Příspěvek bude pracovat s vědecko-výzkumnými metodami jako je rešerše dostupných zdrojů, deskripce, dedukce a analýza.

Zkoumané téma je natolik specifické, že se autoři nemohli inspirovat žádným tuzemským či přeshraničním pramenem, který by se zabýval problematikou účtů pohledávek z vkladů ve zvláštním režimu, resp. sběrným účtům, jak je nazývá Bočánek (Bočánek, 2023). Zahraniční autoři se zabývají zejména postavením a významem platebních institucí, ale nereflktují jejich nerovné postavení zejména vůči bankám jako univerzálním finančním institucím, které jsou zároveň také základními poskytovateli platebních služeb. Žádný dostupný autor se, bohužel, nezabývá problematikou účtů ve zvláštním režimu ve smyslu článku 10 PSD 2. Stejná povinnost vyplývala již ze Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen PSD 1). Základní právní řešení účtů ve zvláštním režimu upravuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoB), konkrétně v § 41f an., resp. zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech (dále jen ZoSÚD), a to v § 14 s odkazem na příslušná ustanovení ZoB.

hypothesis that "Non-bank payment service providers do not have a level playing field with bank payment service providers in the financial market".

Key words: payment services, non-bank payment services providers, special regime accounts.

JEL Classification: G 230, K 220

ÚVOD

Platební služby dnes mohou poskytovat také jiné subjekty finančního trhu, než jsou banky, příp. spořitelní a úvěrní družstva. Právní rámec této činnosti dává finančním institucím Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (tzv. PSD 2), kterou Česká republika transponovala mj. směrnice do zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

Vzhledem k tomu, že nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají přímý přístup k systému mezibankovního platebního styku, tedy do platebních systémů s neodvolatelností zúčtování, kterým je v České republice systém CERTIS, musejí žádat přímé členy o zřízení platebních účtů v tzv. zvláštním režimu, aby mohli prostřednictvím těchto účtů realizovat vybrané platební služby. Příspěvek se bude zabývat vybranými právními aspekty při jejich zřizování. Cílem příspěvku bude prokázat hypotézu, že „Nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají na finančním trhu rovné podmínky s bankovními poskytovateli platebních služeb“.

Příspěvek bude pracovat s vědecko-výzkumnými metodami jako je rešerše dostupných zdrojů, deskripce, dedukce a analýza.

Zkoumané téma je natolik specifické, že se autoři nemohli inspirovat žádným tuzemským či přeshraničním pramenem, který by se zabýval problematikou účtů pohledávek z vkladů ve zvláštním režimu, resp. sběrným účtům, jak je nazývá Bočánek (Bočánek, 2023). Zahraniční autoři se zabývají zejména postavením a významem platebních institucí, ale nereflktují jejich nerovné postavení zejména vůči bankám jako univerzálním finančním institucím, které jsou zároveň také základními poskytovateli platebních služeb. Žádný dostupný autor se, bohužel, nezabývá problematikou účtů ve zvláštním režimu ve smyslu článku 10 PSD 2. Stejná povinnost vyplývala již ze Směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen PSD 1). Základní právní řešení účtů ve zvláštním režimu upravuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoB), konkrétně v § 41f an., reps. zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech (dále jen ZoSÚD), a to v § 14 s odkazem na příslušná ustanovení ZoB.

1. PLATEBNÍ INSTITUCE JAKO ZÁKLADNÍ NEBANKOVNÍ POSKYTOVATEL PLTEBNÍCH SLUŽEB

Aby byl správně pochopen význam platební instituce jako hlavního nebankovního poskytovatele platebních služeb, zabývají se autoři jejich deskripcí se zaměřením na podmínky pro získání oprávnění podnikat jako platební instituce.

Za platební instituci lze považovat právnickou osobu, která je na základě povolení České národní banky (dále jen ČNB) oprávněna poskytovat platební služby. Právní postavení platební instituce upravuje ZPS³. Žádost o udělení povolení se předává ČNB na samostatném tiskopisu ve smyslu prováděcího právního předpisu⁴. Žadatel může poskytovat svým klientům – uživatelům, kromě platebních služeb, také činnosti související s poskytováním platebních služeb, zejména poskytovat úvěry, pokud jejich poskytování souvisí s platebními službami a úvěr není poskytován z peněžních prostředků, které byly platební institucí svěřeny k provádění platebních transakcí. Platební instituce může, pokud to bude obsahovat povolení ze strany ČNB provozovat také platební systém, ale pouze takový, který není systémem s neodvolatelností zúčtování (viz dále).

Žadatel předloží do ČNB, kromě vyplněného **tiskopisu žádosti**, také **přílohy**, které jsou jeho nedílnou součástí. Jedná se o následující dokumenty:

- a) úplné znění zakladatelských dokumentů,
- b) originál dokladu o oprávnění k podnikání,
- c) originály dokladů o původu počátečního kapitálu a případně dalších finančních zdrojů,
- d) finanční výkazy a
- e) seznam návrhů na vyslovení neplatnosti rozhodnutí nejvyššího orgánu žadatele, o kterých nebylo ke dni podání žádosti pravomocně ukončeno soudní řízení, pokud byly takové návrhy podány a pokud jde o návrhy, které by mohly mít podstatný vliv na další fungování žadatele.

Kromě těchto základních podkladů musí žadatel ve smyslu vyhlášky předložit další dokumenty, které jsou zaměřeny zejména do oblastí, které souvisí s činností platební instituce a dále s vlastnickou strukturou platební instituce a vedoucích osob žadatele. Jedná se zejména o:

- obchodní plán, který představuje skutečně zamýšlený plán na první 3 účetní období činnosti podložený reálnými ekonomickými hodnotami v rozsahu údajů účetní závěrky podle zvláštního právního předpisu⁵ spolu s komentářem k jednotlivým položkám plánu, který vždy obsahuje

³ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, Hlava II, § 7 an. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-370#cast2>

⁴ Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/pravni-predpisy/>

⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 18. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563?text=z%C3%A1kon+o+%C3%BA%C4%8Detnictv%C3%AD#cast3>

základní východiska, na nichž je plán postaven, a popis způsobu zajištění jednotlivých činností,

- strategii rozvoje činnosti, zejména ve vztahu k navrhovanému obchodnímu plánu a ke střednědobým finančním cílům,
- návrh vnitřních předpisů upravujících zabezpečení ochrany peněžních prostředků svěřených za účelem provedení platební transakce a v případě, že platební instituce zákona, rovněž návrh pojistné smlouvy nebo smlouvy upravující záruku
- popis rozsahu výkonu jiné podnikatelské činnosti, pokud platební instituce vykonává jinou podnikatelskou činnost než činnost, k jejímuž výkonu je třeba povolení podle zákona, a popis výkonu této jiné podnikatelské činnosti a údaje potřebné pro výpočet kapitálové přiměřenosti podle všech přístupů,
- dotazník vyplněný za každou vedoucí osobu (uvedena v příloze prováděcího právního předpisu),
- údaje o odborné praxi a údaje o vzdělání každé vedoucí osoby, která skutečně řídí činnost v oblasti poskytování platebních služeb, a
- originály dokladů o bezúhonnosti vydaných cizím státem každé vedoucí osoby.

1.1. Vnitřní řídicí a kontrolní systém

Velký důraz ze strany ČNB je věnován vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému. Tento požadavek není překvapivý, neboť platební instituce, podobně jako banky nebo spořitelny a úvěrní družstva, budou nakládat s peněžními prostředky svých klientů – uživatelů platebních služeb. Proto ČNB vyžaduje, aby žadatel tento materiál zpracoval před udělením povolení a doložil jej k žádosti v následující struktuře:

- návrh organizačního uspořádání platební instituce s vymezením působnosti a rozhodovací pravomoci jednotlivých řídicích struktur, v rámci kterých se současně vymezí funkce, jejichž výkon je neslučitelný. Dále budou vypracovány postupy pro zamezení vzniku možného střetu zájmů.
- zásady strategického a operativního řízení,
- zásady systému řízení rizik včetně zásad souvisejících s kapitálem a kapitálovou přiměřeností,
- zásady systému vnitřní kontroly,
- předpokládaný počet zaměstnanců, kteří budou zabezpečovat plánované činnosti, a postupy pro organizační zabezpečení jednotlivých činností včetně postupů pro zřizování a využívání poboček a pro uplatňování systému vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (tzv. boj proti praní špinavých peněz),

základní východiska, na nichž je plán postaven, a popis způsobu zajištění jednotlivých činností,

- strategii rozvoje činnosti, zejména ve vztahu k navrhovanému obchodnímu plánu a ke střednědobým finančním cílům,
- návrh vnitřních předpisů upravujících zabezpečení ochrany peněžních prostředků svěřených za účelem provedení platební transakce a v případě, že platební instituce zákona, rovněž návrh pojistné smlouvy nebo smlouvy upravující záruku
- popis rozsahu výkonu jiné podnikatelské činnosti, pokud platební instituce vykonává jinou podnikatelskou činnost než činnost, k jejímuž výkonu je třeba povolení podle zákona, a popis výkonu této jiné podnikatelské činnosti a údaje potřebné pro výpočet kapitálové přiměřenosti podle všech přístupů,
- dotazník vyplněný za každou vedoucí osobu (uvedena v příloze prováděcího právního předpisu),
- údaje o odborné praxi a údaje o vzdělání každé vedoucí osoby, která skutečně řídí činnost v oblasti poskytování platebních služeb, a
- originály dokladů o bezúhonnosti vydaných cizím státem každé vedoucí osoby.

1.1. Vnitřní řídicí a kontrolní systém

Velký důraz ze strany ČNB je věnován vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému. Tento požadavek není překvapivý, neboť platební instituce, podobně jako banky nebo spořitelny a úvěrní družstva, budou nakládat s peněžními prostředky svých klientů – uživatelů platebních služeb. Proto ČNB vyžaduje, aby žadatel tento materiál zpracoval před udělením povolení a doložil jej k žádosti v následující struktuře:

- návrh organizačního uspořádání platební instituce s vymezením působnosti a rozhodovací pravomoci jednotlivých řídicích struktur, v rámci kterých se současně vymezí funkce, jejichž výkon je neslučitelný. Dále budou vypracovány postupy pro zamezení vzniku možného střetu zájmů.
- zásady strategického a operativního řízení,
- zásady systému řízení rizik včetně zásad souvisejících s kapitálem a kapitálovou přiměřeností,
- zásady systému vnitřní kontroly,
- předpokládaný počet zaměstnanců, kteří budou zabezpečovat plánované činnosti, a postupy pro organizační zabezpečení jednotlivých činností včetně postupů pro zřizování a využívání poboček a pro uplatňování systému vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (tzv. boj proti praní špinavých peněz),

- návrh technického zabezpečení jednotlivých činností, včetně vhodného účetního systému a statisticko-evidenčních systémů, a bezpečnostních zásad včetně bezpečnostních zásad pro informační systém.

1.2. Udělení licence⁶

Pokud žadatel splní veškeré požadavky pro možnost udělení povolení k činnosti platební instituce, ČNB vydá ve lhůtě třech měsíců rozhodnutí, kterým povolení udělí nebo zamítne. Řízení ČNB o udělení povolení k činnosti platební instituce je správním řízením ve smyslu ZPS jako zvláštního právního předpisu, avšak při uplatnění zákona obecného, kterým je správní řád⁷. Každé rozhodnutí ČNB ve věci samé obsahuje výrok, odůvodnění a poučení o opravném prostředku, kterým je rozklad. Pokud žádost obsahuje nedostatky nebo vady, ČNB žadatele vyzve k jejich odstranění a k tomu stanoví lhůtu. Tato lhůta však nestaví ani nepřerušuje řízení. Pokud žadatel „nestihne“ nápravu do zákonem stanovené lhůty, lze předpokládat, že ČNB žádost zamítne.

ČNB však povolení udělí, pokud byly splněny všechny požadavky dané zákonem a prováděcím právním předpisem. Žadatel musí vyhovět podmínkám, které souvisejí se skutečnostmi uváděné v žádosti a dalšími předkládanými doklady. Žadatel musí:

- být právnickou osobou,
- mít sídlo na území ČR,
- mít odpovídající kapitál, a to v rozmezí 20 tis. až 125 tis. EUR podle rozsahu činnosti platební instituce⁸, který je průhledný a čistý a nebyl získán nelegální trestnou činností,
- mít podložený obchodní plán reálnými ekonomickými propočty,
- mít věcné, technické, personální a organizační předpoklady pro stanovené činnosti,
- mít zpracován řídicí a kontrolní systém, který splňuje požadavky ZPS,
- zabezpečovat ochranu peněžních prostředků, které mu svěřují uživatelé k provádění platebních transakcí,
- mít důvěryhodné osoby ve vedoucích a řídicích funkcích,
- mít průhlednou vlastnickou strukturu a jehož roční účetní závěrka bude auditována externím auditorem odsouhlaseným ČNB.

Pokud po udělení povolení k činnosti platební instituce dojde ke změně jakýchkoliv údajů, je tato povinná změna ihned oznámit ČNB. Platební instituce podléhá informační povinnosti vůči ČNB, a to ve věci své finanční situace, zejména kapitálové přiměřenosti, hospodářských výsledcích, plnění podmínek k činnosti platební instituce, obchodních záměrech apod. Tím je mj. také naplněna povinnost ČNB dohledu nad těmito institucemi. Pokud ČNB zjistí nedostatky, může to být

⁶ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: ManagementPress, 2012, str. 148-149.

⁷ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

⁸ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku. § 15. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-370#cast2>

považováno za spáchání správního deliktu a ČNB pak uloží pokutu ve výši až 50 mil. Kč. Je-li porušení závažné, může zahájit řízení o odebrání povolení působit jako platební instituce (viz § 12 ZPS).

Je třeba uvést, že povolení působit jako platební instituce podléhá režimu tzv. „jednotné evropské licence“. V podstatě to znamená, že pokud bylo uděleno povolení působit jako platební instituce v jednom členském státě EHP, může takový subjekt působit i ve státě druhém. Pokud ČNB povolení udělí, může platební instituce působit v hostitelském členském státě za dodržení jím stanovených podmínek výkonu činnosti. Hostitelský stát nemůže činnost výkonu platební instituce přímo zakázat, ale v případě porušování stanovených podmínek hostitelským státem lze povolení odebrat prostřednictvím státu domovského. Podobná situace nastává, když zahraniční platební instituce se sídlem v jiném členském státě bude působit jako platební instituce na území ČR. Zde ČNB stojí v pozici pouze orgánu dohledu s možností stanovit pravidla pro výkon činnosti platební instituce na území ČR. V případě porušování pravidel při výkonu činnosti sdělí tyto skutečnosti orgánu dohledu domovského členského státu příslušné platební instituce.

Platební instituce při žádosti o povolení k provozování činností souvisejících s platebními službami, příp. po udělení povolení, může požádat ČNB o možnost poskytovat platební služby nejen svými zaměstnanci, ale také prostřednictvím obchodních zástupců. Pro tuto situaci však být splněny následující podmínky:

- obchodní zástupce musí mít propracován dostatečně odpovídající postupy proti legalizaci výnosů z trestné činnosti,
- osoby provádějící tuto činnost včetně vedoucích osob v případě právnické osoby obchodního zástupce musí být osoby důvěryhodné a odborně způsobilé,
- platební instituce musí zajistit dostatečně kvalitní proškolení všech svých obchodních zástupců tak, aby platební služby byly poskytovány s odbornou péčí, v dostatečné kvalitě a v souladu s platnými právními předpisy.

Tak jako banky nebo spořitelny a úvěrní družstva může také platební instituce využívat tzv. outsourcingu. Jedná se o činnosti, které by mohla vykonávat platební instituce sama, ale z důvodu zejména ekonomických nebo provozních může svěřit určité činnosti další spolupracující firmě. Opět i tyto skutečnosti je povinna platební instituce oznámit České národní bance. Platební instituce může určité činnosti svěřit jiné osobě jen tehdy, pokud tím nedojde k podstatnému zhoršení fungování řídicího a kontrolního systému oznamovatele nebo ztížení dohledu ze strany ČNB.

Následující tabulka 1 obsahuje aktuální počty nebankovních poskytovatelů platebních služeb, resp. jejich možné alternativy (to se týká institucí elektronických peněz a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu).

považováno za spáchání správního deliktu a ČNB pak uloží pokutu ve výši až 50 mil. Kč. Je-li porušení závažné, může zahájit řízení o odebrání povolení působit jako platební instituce (viz § 12 ZPS).

Je třeba uvést, že povolení působit jako platební instituce podléhá režimu tzv. „jednotné evropské licence“. V podstatě to znamená, že pokud bylo uděleno povolení působit jako platební instituce v jednom členském státě EHP, může takový subjekt působit i ve státě druhém. Pokud ČNB povolení udělí, může platební instituce působit v hostitelském členském státě za dodržení jím stanovených podmínek výkonu činnosti. Hostitelský stát nemůže činnost výkonu platební instituce přímo zakázat, ale v případě porušování stanovených podmínek hostitelským státem lze povolení odebrat prostřednictvím státu domovského. Podobná situace nastává, když zahraniční platební instituce se sídlem v jiném členském státě bude působit jako platební instituce na území ČR. Zde ČNB stojí v pozici pouze orgánu dohledu s možností stanovit pravidla pro výkon činnosti platební instituce na území ČR. V případě porušování pravidel při výkonu činnosti sdělí tyto skutečnosti orgánu dohledu domovského členského státu příslušné platební instituce.

Platební instituce při žádosti o povolení k provozování činností souvisejících s platebními službami, příp. po udělení povolení, může požádat ČNB o možnost poskytovat platební služby nejen svými zaměstnanci, ale také prostřednictvím obchodních zástupců. Pro tuto situaci však být splněny následující podmínky:

- obchodní zástupce musí mít propracován dostatečně odpovídající postupy proti legalizaci výnosů z trestné činnosti,
- osoby provádějící tuto činnost včetně vedoucích osob v případě právnické osoby obchodního zástupce musí být osoby důvěryhodné a odborně způsobilé,
- platební instituce musí zajistit dostatečně kvalitní proškolení všech svých obchodních zástupců tak, aby platební služby byly poskytovány s odbornou péčí, v dostatečné kvalitě a v souladu s platnými právními předpisy.

Tak jako banky nebo spořitelni a úvěrní družstva může také platební instituce využívat tzv. outsourcingu. Jedná se o činnosti, které by mohla vykonávat platební instituce sama, ale z důvodu zejména ekonomických nebo provozních může svěřit určité činnosti další spolupracující firmě. Opět i tyto skutečnosti je povinna platební instituce oznámit České národní bance. Platební instituce může určité činnosti svěřit jiné osobě jen tehdy, pokud tím nedojde k podstatnému zhoršení fungování řídicího a kontrolního systému oznamovatele nebo ztížení dohledu ze strany ČNB.

Následující tabulka 1 obsahuje aktuální počty nebankovních poskytovatelů platebních služeb, resp. jejich možné alternativy (to se týká institucí elektronických peněz a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu).

Tab. 1 – Nebankovní poskytovatelé platebních služeb

Typ nebankovního poskytovatele	Počet subjektů
Platební instituce vč. zahraničních	35
Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu	51
Instituce elektronických peněz vč. zahraničních	7
Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu	13
Celkem	106

Zdroj: ČNB, červenec 2023⁹

Z uvedené tabulky 1 je zřejmé, že na českém trhu působí celkem 106, z nichž 86 jsou přímými poskytovateli platebních služeb, a dalších 20 subjektů může platební služby poskytovat, pokud si požádá o udělení souhlasu k jejich poskytování při vyřizování povolení vydávat elektronické peníze. Jen pro doplnění lze uvést, že k červenci 2023 působilo na českém trhu celkem 45 bank, příp. poboček zahraničních bank a pouze 6 spořitelních a úvěrních družstev.

2. OCHRANA PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ A TZV. ÚČET VE ZVLÁŠTNÍM REŽIMU

Značný význam je kladen ochraně peněžních prostředků uživatelů platebních služeb, které jsou svěřeny platební instituci pro provádění platebních transakcí. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že peněžní prostředky svěřené uživatelem platební instituci nejsou vkladem ve smyslu ZoB¹⁰ nebo ZoSÚD¹¹. Takto svěřené peněžní prostředky nejsou vlastnictvím platební instituce a musejí být drženy odděleně od vlastních peněžních prostředků platební instituce. Pokud není splněna tato podmínka, lze peněžní prostředky uložit u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva (na území EHP) na samostatný účet, a to nejpozději do konce následujícího pracovního dne po jejich přijetí. Peněžní prostředky lze také investovat do likvidních aktiv s nízkým rizikem. Tyto skutečnosti platební instituce nemusí učinit, pokud uzavře pojistnou smlouvu nebo pokud ji bude poskytnuta srovnatelná záruka, např. ze strany banky nebo spořitelního a úvěrního družstva (např. bankovní záruka). Tyto povinnosti byly transponovány se směrnicí PSD2 do ZoPS¹². Uvedené povinnosti slouží k tomu, aby peněžní prostředky sloužící k realizaci platebních služeb byly

⁹ ČNB, Seznamy a evidence, 2023. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2

¹⁰ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21>.

¹¹ Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-87>

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebním styku (PSD 2), čl. 10 písm. a. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2366&qid=1691235916574>

účetně i fakticky vedeny jako pohledávka za bankou, pokud jsou uloženy na účtu a zároveň se jedná o závazek vůči klientovi, kterému je buď veden platební účet u platební instituce, nebo je mu platební instituce povinna realizovat nějakou platební službu, ke které platební účet není potřeba (např. poukazování peněz). Prostředky jsou tedy uloženy na účtu, např. u banky, a představují pohledávku z vkladu se zvláštním režimem podle ZoB¹³. Jde o to, aby byl dán jasný signál pro důvěru klientů vůči platebním institucím, resp. i dalším nebankovním poskytovatelům platebních služeb. V podstatě se jedná o sběrné účty¹⁴, které by si mohli zřídit u bank nebankovní poskytovatelé platebních služeb, příp. u spořitelních a úvěrních družstev, pokud si subjekt zvolí tuto variantu z výběru daného právními předpisy.

3. REALIZACE MEZIBANKOVNÍHO PLATEBNÍHO STYKU A TZV. ÚČET VE ZVLÁŠTNÍM REŽIMU - DISKUSE

Celá situace je však poněkud složitější. Jak je uvedeno výše, z důvodu ochrany peněžních prostředků klientů platební instituce, příp. dalších nebankovních subjektů, není nutné zřizovat účty u jiných bank a na nich mít deponovány prozatím nerealizované peněžní prostředky klientů platební instituce. Jenže platební instituce je tu zřízena proto, aby realizovala platební služby, a to na celém finančním trhu jak ve vnitrostátní ekonomice, tak v přeshraniční nebo dokonce zahraniční. Aby mohla své poslání naplnit, musela by být členem mezibankovních platebních systémů. Např. v České republice by to měl být systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system). ZPS na základě transpozice evropského práva¹⁵ však tuto alternativu nepřipouští. Uvedený zákon poměrně přísně reguluje, kdo může být účastníkem platebního systému s neodvolatelností zúčtování. V § 111 ZPS je uvedeno, že se jedná např. o:

- banku,
- zahraniční banku,
- spořitelní a úvěrní družstvo
- obchodníka s cennými papíry,
- zahraniční osobu oprávněnou poskytovat hlavní investiční služby,
- právnickou osobu veřejného práva nebo právnickou osobu, za jejíž veškeré závazky ručí osoba veřejného práva,
- Českou národní banku, zahraniční centrální banku nebo Evropskou centrální banku atd.

¹³ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 41 f. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21#cast14>

¹⁴ BOČÁNEK, M. *Platební styk v rámci vysoce rizikových odvětví*. Brno: MU, právnická fakulta, doktorská disertační práce, 2023, str. 129 an.

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0026&qid=1691306817676>

účetně i fakticky vedeny jako pohledávka za bankou, pokud jsou uloženy na účtu a zároveň se jedná o závazek vůči klientovi, kterému je buď veden platební účet u platební instituce, nebo je mu platební instituce povinna realizovat nějakou platební službu, ke které platební účet není potřeba (např. poukazování peněz). Prostředky jsou tedy uloženy na účtu, např. u banky, a představují pohledávku z vkladu se zvláštním režimem podle ZoB¹³. Jde o to, aby byl dán jasný signál pro důvěru klientů vůči platebním institucím, resp. i dalším nebankovním poskytovatelům platebních služeb. V podstatě se jedná o sběrné účty¹⁴, které by si mohli zřídit u bank nebankovní poskytovatelé platebních služeb, příp. u spořitelních a úvěrních družstev, pokud si subjekt zvolí tuto variantu z výběru daného právními předpisy.

3. REALIZACE MEZIBANKOVNÍHO PLATEBNÍHO STYKU A TZV. ÚČET VE ZVLÁŠTNÍM REŽIMU - DISKUSE

Celá situace je však poněkud složitější. Jak je uvedeno výše, z důvodu ochrany peněžních prostředků klientů platební instituce, příp. dalších nebankovních subjektů, není nutné zřizovat účty u jiných bank a na nich mít deponovány prozatím nerealizované peněžní prostředky klientů platební instituce. Jenže platební instituce je tu zřízena proto, aby realizovala platební služby, a to na celém finančním trhu jak ve vnitrostátní ekonomice, tak v přeshraniční nebo dokonce zahraniční. Aby mohla své poslání naplnit, musela by být členem mezibankovních platebních systémů. Např. v České republice by to měl být systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system). ZPS na základě transpozice evropského práva¹⁵ však tuto alternativu nepřipouští. Uvedený zákon poměrně přísně reguluje, kdo může být účastníkem platebního systému s neodvolatelností zúčtování. V § 111 ZPS je uvedeno, že se jedná např. o:

- banku,
- zahraniční banku,
- spořitelní a úvěrní družstvo
- obchodníka s cennými papíry,
- zahraniční osobu oprávněnou poskytovat hlavní investiční služby,
- právnickou osobu veřejného práva nebo právnickou osobu, za jejíž veškeré závazky ručí osoba veřejného práva,
- Českou národní banku, zahraniční centrální banku nebo Evropskou centrální banku atd.

¹³ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 41 f. Dostupné z: <https://www.zakonyprolid.cz/cs/1992-21#cast14>

¹⁴ BOČÁNEK, M. *Platební styk v rámci vysoce rizikových odvětví*. Brno: MU, právnická fakulta, doktorská disertační práce, 2023, str. 129 an.

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0026&qid=1691306817676>

Ve výčtu však chybí platební instituce, příp. další poskytovatelé platebních služeb, neboť tyto nejsou obsaženy ani ve Směrnici EP a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o omezitelném dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky¹⁶. Z tohoto důvodu potřebují mít platební instituce, příp. další nebankovní poskytovatelé platebních služeb, zřízen účet u některého z přímých členů platebního systému, kterými jsou nejčastěji banky. ZPS pak v § 107 až 109 určuje pravidla pro možnost zřízení takového účtu, který by sloužil pro realizaci převodů peněžních prostředků jako základní platební služba. Je uvedeno, že účastník platebního systému – tedy banky - nesmí bránit právnickým osobám oprávněným poskytovat platební služby v přístupu k platebnímu systému tím, že přístup těchto osob váže na splnění požadavků, které jsou diskriminační nebo nepřiměřené nebo omezují přístup těchto osob k platebnímu systému více, než je nezbytně nutné pro zabezpečení proto specifickým rizikům pro ochranu finanční a provozní stability systému.¹⁷

Uvedené ustanovení lze tedy vykládat tak, že by nepřímí účastníci měli mít přístup k platebnímu systému za nediskriminačních podmínek ze strany účastníků přímých. V důvodové zprávě k ZPS se uvádí, že „...předává-li účastník platebního systému s neodvolatelností zúčtování prostřednictvím tohoto systému platební příkazy pro osobu oprávněnou poskytovat platební služby, která není účastníkem systému, má umožnit předávat platební příkazy i jiným osobám oprávněným poskytovat platební služby. Smyslem úpravy je zajistit poskytovatelům zprostředkované účastenství v platebních systémech, jestliže některý z účastníků systému tuto možnost nabízí. V případě odmítnutí uzavřít smlouvu by měly být zájemci o uzavření smlouvy zajišťující zprostředkovaný přístup do systému sděleny důvody odmítnutí. Domnívá-li se zájemce, že přístup byl odepřen neoprávněně, má možnost dát podnět České národní bance“.¹⁸ Z uvedeného vyplývá, že přímý účastník nemá žádnou povinnost otevřít platební instituci, příp. dalším nebankovním poskytovatelům, účet pro realizaci platebních služeb a dokonce nemá ani povinnost o tom spravovat orgán dohledu a dozoru, kterým je v České republice ČNB. Informovat ČNB může pouze dotčený subjekt. Nicméně na zřízení účtu není právní nárok a i při skutečnosti, že takový subjekt obdržel licenci poskytovat platební služby jako nebankovní poskytovatel platebních služeb, např. jako platební instituce (viz výše), nebude schopen v podstatě vykonávat svou činnost, neboť bez platebního účtu nebude moci vykonávat převody peněžních prostředků v rámci daného území, např. na území České republiky. Autoři považují toto řešení za nerovné a vystavuje nebankovní poskytovatele platebních služeb riziku, které sami nemohou vyřešit. ČNB pak není oprávněna „někomu“ – tedy přímému členu platebního systému CERTIS nařídit, aby takový účet nebankovnímu poskytovateli otevřela.

¹⁶ Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/search.html?scope=EURLEX&text=2013%2F36%2FEU&lang=cs&type=quick&qid=1692104780921>

¹⁷ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, § 107. Dostupné z: <https://www.zakonyprolid.cz/cs/2017-370#cast2>

¹⁸ Důvodová zpráva k Zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, str. 147. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121274>

4. ÚČTY SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM A RIZIKA S NÍM SPOJENÁ

4.1. AML proces

V praxi se lze setkat se situací, že zejména banky jsou vůči platebním institucím, příp. dalším nebankovním poskytovatelům platebních služeb nedůvěřivé a vytvářejí až přehnané požadavky pro splnění možnosti otevřít si sběrný účet, resp. účet jako pohledávku z vkladu se zvláštním režimem z obavy o nedostatečné plnění podmínek procesu boje proti praní špinavých peněz – tzv. Anti Money Laundering. Obávají se, aby se na účtu nevyskytovaly peněžní prostředky, které by pocházely z trestné činnosti ve smyslu zvláštních právních předpisů¹⁹. K této praktické zkušenosti lze sdělit to, že – jak bylo uvedeno v kapitole 1 – i platební instituce, ale i další nebankovní poskytovatelé platebních služeb, podléhají povolovacímu řízení u příslušného orgánu, kterým je v České republice ČNB. Jedna z podmínek pro udělení povolení působit jako nebankovní poskytovatel platebních služeb je už při žádosti o povolení nutnost doložit mj. též popis opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zpracovat a předložit příručku o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu pro pracovníky žadatele o udělení povolení působit jako platební instituce²⁰. Tyto skutečnosti prověřuje nejen ČNB v rámci správního řízení o udělení povolení, ale také Finančně analytický úřad (dále jen FAÚ) co se týká zpracování dokumentu pod názvem Systém vnitřních zásad, který musí každý nebankovní subjekt také zpracovat a zaslat nejen ČNB, ale také FAÚ²¹. Z uvedeného lze dovodit, že obava bank je, podle názoru autorů, zbytečná, neboť proces regulace dohledu a dozoru v oblasti AML je obdobná, ne-li shodná jako u bank. Tento důvod autoři vidí jako irelevantní a je podle nich pouze problémem zástupným.

4.2. Ztráta licence

Jako riziko nelze vidět ani skutečnost, kdyby platební instituce, příp. jiný nebankovní poskytovatel platebních služeb měl takové ekonomické problémy, že by nebyl schopen vůči svým klientům dostát svým závazkům, které by mohly vyústit v to, že by ČNB zahájila správní řízení o odebrání povolení působit jako nebankovní poskytovatel platebních služeb. V tomto případě se u účtu pohledávek z vkladů ve zvláštním režimu, nebo-li sběrnému účtu, nic vůči bance, která tento účet vede, neděje. Jde o to, že peněžní prostředky tam deponované jsou bankou pouze

¹⁹ Např. zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>; Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-67>

²⁰ Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, §3 písm. l). Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/pravni-predpisy/>

²¹ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Hlava IV, § 21 odst. 8. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>;

4. ÚČTY SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM A RIZIKA S NÍM SPOJENÁ

4.1. AML proces

V praxi se lze setkat se situací, že zejména banky jsou vůči platebním institucím, příp. dalším nebankovním poskytovatelům platebních služeb nedůvěřivé a vytvářejí až přehnané požadavky pro splnění možnosti otevřít si sběrný účet, resp. účet jako pohledávku z vkladu se zvláštním režimem z obavy o nedostatečné plnění podmínek procesu boje proti praní špinavých peněz – tzv. Anti Money Laundering. Obávají se, aby se na účtu nevyskytovaly peněžní prostředky, které by pocházely z trestné činnosti ve smyslu zvláštních právních předpisů¹⁹. K této praktické zkušenosti lze sdělit to, že – jak bylo uvedeno v kapitole 1 – i platební instituce, ale i další nebankovní poskytovatelé platebních služeb, podléhají povolovacímu řízení u příslušného orgánu, kterým je v České republice ČNB. Jedna z podmínek pro udělení povolení působit jako nebankovní poskytovatel platebních služeb je už při žádosti o povolení nutnost doložit mj. též popis opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zpracovat a předložit příručku o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu pro pracovníky žadatele o udělení povolení působit jako platební instituce²⁰. Tyto skutečnosti prověřuje nejen ČNB v rámci správního řízení o udělení povolení, ale také Finančně analytický úřad (dále jen FAÚ) co se týká zpracování dokumentu pod názvem Systém vnitřních zásad, který musí každý nebankovní subjekt také zpracovat a zaslat nejen ČNB, ale také FAÚ²¹. Z uvedeného lze dovodit, že obava bank je, podle názoru autorů, zbytečná, neboť proces regulace dohledu a dozoru v oblasti AML je obdobná, ne-li shodná jako u bank. Tento důvod autoři vidí jako irelevantní a je podle nich pouze problémem zástupným.

4.2. Ztráta licence

Jako riziko nelze vidět ani skutečnost, kdyby platební instituce, příp. jiný nebankovní poskytovatel platebních služeb měl takové ekonomické problémy, že by nebyl schopen vůči svým klientům dostát svým závazkům, které by mohly vyústit v to, že by ČNB zahájila správní řízení o odebrání povolení působit jako nebankovní poskytovatel platebních služeb. V tomto případě se u účtu pohledávek z vkladů ve zvláštním režimu, nebo-li sběrnému účtu, nic vůči bance, která tento účet vede, neděje. Jde o to, že peněžní prostředky tam deponované jsou bankou pouze

¹⁹ Např. zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>; Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-67>

²⁰ Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, §3 písm. l). Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/pravni-predpisy/>

²¹ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Hlava IV, § 21 odst. 8. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>;

hromadně spravovány z důvodu ochrany těchto peněz proti příp. „tunelování“ ze strany „krachujícího“ nebankovního poskytovatele platebních služeb. V rámci případné likvidace tyto peněžní prostředky nevstupují do likvidačního zůstatku nebankovního poskytovatele. Autoři jsou názoru, že poněkud problematické pro klienty nebankovního poskytovatele by mohl být „krach“ banky, která vede účet pohledávek z vkladu ve zvláštním režimu, nebo-li sběrný účet, pro daného nebankovního poskytovatele. Pojištění pohledávek z vkladů je pak řešeno v již výše uvedeném § 41f ZoB s tím, že banka je v tomto případě povinna spolupracovat s Garančním systémem, resp. Fondem a prokázat mu výši peněžních prostředků jednotlivých oprávněných osob – klientů platební instituce, jejichž peníze byly na sběrném účtu vedeny. Každý klient nebankovního poskytovatele platebních služeb je pojištěn ze zákona (ZoB) do shodné výše, jako běžný klient banky. Pojištění činí na jeden vklad jednoho klienta v rámci sběrného účtu max. 100 tis. Eur. Samotný propočet výše prostředků je poněkud složitější a jeho princip je rámci prezentované problematiky zbytečný. Z uvedeného tedy vyplývá, že vedení účtů pohledávek z vkladů se zvláštním režimem nepředstavuje žádné významné riziko jak pro banku, tak pro nebankovního poskytovatele platebních služeb. Představuje případně jisté vícepráce spojené s očekávanou spoluprací banky s Garančním fondem, resp. nebankovního poskytovatele s příslušnou bankou.

ZÁVĚR

Příspěvek se zabýval vybranými právními aspekty při zřizování účtů pohledávek z vkladů ve zvláštním režimu nebankovních poskytovatelů platebních služeb se zaměřením na platební instituce. Cílem příspěvku bylo prokázat hypotézu, že „Nebankovní poskytovatelé platebních služeb nemají na finančním trhu rovné podmínky s bankovními poskytovateli platebních služeb“.

V Úvodu bylo poukázáno na základní prameny práva a uvedeno, že prováděný výzkum nebylo možné opřít o mezinárodní či vnitrostátní zdroje výzkumu, neboť problematika je natolik specifická, že se právními aspekty a souvislostmi tzv. sběrných účtů jiní autoři nezabývají. Předně byla uvedena charakteristika platební instituce jako hlavního představitele nebankovního poskytovatele platebních služeb, aby bylo ukázáno, že proces udělení povolení (licence) působit jako platební instituce není úplně jednoduchý. Žadatel o licenci musí prokázat celou řadu skutečností, které jsou pro udělení této licence nezbytné.

V dalším se autoři zabývali podmínkami ochrany peněžních prostředků jako podmínkou nutnou pro možnost udělení licence. Jedna z možností řešení je zřízení sběrného účtu, resp. uložení peněžních prostředků klientů nebankovního poskytovatele platebních služeb u banky, příp. spořitelního a úvěrního družstva. Není to však podmínka nutná, ale jde o jednu z možností, o které hovoří příslušné právní předpisy jak EU, tak vnitrostátní. Větším problémem však je realizace platebních služeb na finančním trhu. Bylo poukázáno na skutečnost, že platební instituce nemohou být přímými účastníky platebních systémů, neboť to právní předpisy EU a tedy i vnitrostátní regulace nepřipouští. Proto těmto subjektům nezbyvá, než požádat přímé členy platebních systémů, např. CERTIS v České republice, aby jim

zřídily účty pohledávek z vkladů se zvláštním režimem, tzv. sběrné účtu, prostřednictvím kterých by mohli realizovat mezibankovní platební styk, a to jak v rámci jedné země, tak EU. Autoři se dále zabývali analýzou aktuální právní úpravy, která nestanoví povinnost přímým členům takové účty zřizovat. Proto se autoři zabývali možnými příčinami důvodů pro odmítání zřizování takových účtů. Podle názorů autorů je to situace, která vytváří nerovné podmínky pro poskytování platebních služeb bank a nebankovních poskytovatelů s výjimkou spořitelních a úvěrních družstev, neboť tyto subjekty mají možnost přímého členství v platebních systémech s neodvolatelností zúčtování.

Proto jsou autoři názoru, že stanovená hypotéza byla předloženým textem studie potvrzena.

Řešením by mohla být novela nebo rekodifikace směrnice EU, která pojednává o přístupu subjektů do platebních systémů s neodvolatelností zúčtování²² a návazně pak změnu promítnout do ZPS. Tím by došlo k narovnání podmínek všech hlavních poskytovatelů platebních služeb, kterými jsou vedle bank právě platební instituce.

POUŽITÉ PRAMENY

1. BOČÁNEK, M. *Platební styk v rámci vysoce rizikových odvětví*. Masarykova univerzita v Brně, právnická fakulta, 2023. Doktorská disertační práce, školitel doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D. Práce v době jejího využití nebyla ještě obhájena.
2. Česká národní banka. *Seznamy a evidence*, 2023.
3. Důvodová zpráva k Zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku. PSP ČR, 2017.
4. SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: ManagementPress, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3.
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2.
6. Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebním styku
8. Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
9. Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

²² Jedná se zejména o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0026&qid=1691306817676>

zřídily účty pohledávek z vkladů se zvláštním režimem, tzv. sběrné účtu, prostřednictvím kterých by mohli realizovat mezibankovní platební styk, a to jak v rámci jedné země, tak EU. Autoři se dále zabývali analýzou aktuální právní úpravy, která nestanoví povinnost přímým členům takové účty zřizovat. Proto se autoři zabývali možnými příčinami důvodů pro odmítání zřizování takových účtů. Podle názorů autorů je to situace, která vytváří nerovné podmínky pro poskytování platebních služeb bank a nebankovních poskytovatelů s výjimkou spořitelních a úvěrních družstev, neboť tyto subjekty mají možnost přímého členství v platebních systémech s neodvolatelností zúčtování.

Proto jsou autoři názoru, že stanovená hypotéza byla předloženým textem studie potvrzena.

Řešením by mohla být novela nebo rekodifikace směrnice EU, která pojednává o přístupu subjektů do platebních systémů s neodvolatelností zúčtování²² a návazně pak změnu promítnout do ZPS. Tím by došlo k narovnání podmínek všech hlavních poskytovatelů platebních služeb, kterými jsou vedle bank právě platební instituce.

POUŽITÉ PRAMENY

1. BOČÁNEK, M. *Platební styk v rámci vysoce rizikových odvětví*. Masarykova univerzita v Brně, právnická fakulta, 2023. Doktorská disertační práce, školitel doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D. Práce v době jejího využití nebyla ještě obhájena.
2. Česká národní banka. *Seznamy a evidence*, 2023.
3. Důvodová zpráva k Zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku. PSP ČR, 2017.
4. SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: ManagementPress, 2012. 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3.
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2.
6. Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebním styku
8. Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
9. Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

²² Jedná se zejména o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnic Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES a 2010/78/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a č. 909/2014, čl. 2. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0026&qid=1691306817676>

10. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

CONTACT INFORMATION

Otakar.Schlossberger@vsfs.cz

matejka@ilaw.cas.cz

Akadémie Věd České republiky, Ústav státu a práva

Národní 18

116 00 Praha

Česká republika

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVO OBCHOD EKONOMIKA

ZBORNÍK VEDECKÝCH PRÁČ
XIII.

Jozef Suchoža, Ján Husár, Regina Hučková (eds.)

Košice 2023

